

სასოფლო გაზეთი

ქართული
ლიტერატურა

გაზეთის ფასი:

ბაგჟანთ ტფილისში	ბაუგზანელათ:
და გარეშე ადგილებში:	მან.
პრთის წლისა — 4 მან.	— 3
ნახევრის წლისა — 3 —	— 2
სამის თვისა — 1 მ. 50 კ.	— 1 მ.

გეოგრაფიული

ბამოლის შაბათობით.

ხელის-მოწერა მიიღება:

ტფილისის „სასოფლო გაზეთის“ რედაქციის კანტორაში, მელიქიშვილის და კამპ. სტამბაში, ხანის ქუჩაზედ, თ. ბებუთოვის სახლში, პოლიციის გვერდით.
ტფილისის გარეშე მცხოვრებთათვის ადრესი: ВЪ Тифлисъ, въ контору редакціи „СЕЛЬСКОЙ ГАЗЕТЫ“, при типографіи Меликова и К-о.

შოველ გვარი განცხადებანი სასოფლო სასამართლოებისა და აგრეთვე გლეხებისა დაიბეჭდება უფასოთ, და უნდა გამოიგზავნოს გაზეთის კანტორაში, რომელიც იმყოფება ტფილისში, მელიქიშვილის და კამპ. სტამბაში.

№ 10. შაბათი.

II.

24 მაისს 1869 წ.

შინაარსი:

მმართველობის განკარგულება. — ქაისის გაღწენა ბუნებაზე. — თბილისის აკლიმატიზაციის სტანცია. — სამეურნეო ცნობები. — საექიმო ცნობები. — სხვა და სხვა ამბები. — შუთაისის შემოსავალ-გასავალი. — ლექსი. — სავაჭრო ცნობები. — განცხადებები.

თბილისის ლუბერნატორის მიწერილობა უეზდის ნაჩაღნიკებისადმი. 23 მაისს 1869 წ.

ზოგიერთ თბილისის უეზდის სოფლებში გამოჩნდა პირუტყვის ჭირი, რომლის გამოსაკვლევად და მოსასპობელი საშუალებების მისაღებათ მე გავგზავნე სოფლებში თბილისის ლუბერნის პირუტყვის ექიმი უ. მორეტტი. შიქშია გაშინჯა პირუტყვები და მომახსენა მე, რომ ჭირი თურქულა და სიკოჭლე არისო და, რადგან ეს ავთმყოფაები გადასადებიაო, შეიძლება თუ ჯეროვანი საშუალება არ მიიღო კაცმა, მთელ ლუბერნიაში განვრცელდესო.

ამ პირუტყვის ჭირის მოსპობისათვის მე აუცილებელ საჭიროებად ჩავრაცხე — მიმელო ჯეროვანი ღონისძიება. —

ამის გამო, გიგზავნით რა ამასთანავე პირუტყვის ექიმის დარიგებას — თუ როგორ უნდა მოიქცეს კაცი თურქულასი და პირუტყვის გადასადები სიკოჭლის დროს, გთხოვთ გარდასცეთ ეს დარიგება თქვენ უეზდში მყოფთ მამასახლისებს, რათა ზე-

მოხსენებული ჭირის დროს მიიღონ ეს ყურადღებაში და დარიგებისაგვართ მოიქცენ. —

ლუბერნატორი მ. რლოვსკი.

დარიგება.

მნის თურქულასი და გადასადები პირუტყვის სიკოჭლის წამლობა.

1) ავთმყოფი პირუტყვი უნდა მოაშობროთ კარგა მყოფს.

2) ავთმყოფს პირუტყვს უნდა აჭამოთ წყალში არეული ბურღული, ან ფქვილი მარილით.

3) უნდა აიღო ნახევარი სტაქანი თაფლი, ორი სტოლის კოვზი ძმარი, ერთი თავი დანაყილი ნიორი და ერთი მისხალი დანაყილი კოჭა; ეს ყველა უნდა აურიო ერთად და წააცხო ღლეში ორჯელ ენაზე და პირში იმ ადგილებზე, სადაც იარები აქვს პირუტყვს; ამას გარდა პირი უნდა გამოჰბანოთ ხოლმე ძმრითა და წყლით.

4) პირუტყვს, რომელსაც ფეხები სტკივა, ჩლიქებზე უნდა შემოადვათ ფურის ცხელი ნენვი და ხშირად უნდა შეასხათ ფეხებზე ცივი წყალი, ან წყალში ჩაყენეთ მუხლებამდინ. თუ ფეხებზე იარები აქვს, მაშინ მოაყარეთ იარებზე შაბი და თუ ჩლიქებს შუა დასიებული მუწუკები აქვს, მაშინ გაუჭერთ ისინი და ჩირქი გამოსწურეთ. —

საზოგადოთ ჭავთმყოფს პირუტყვს ავთმყოფობის დროსა თბილი წყალი უნდა ასეთ;

მშრალი საჭმელი კი მორჩენამდინ არ უნდა აჭამოთ. —

ზუბერნის ექიმის თანამდ. აღმასრულ. ძარპოვიჩი.

პირუტყვების ექიმი მორეტტი.

სამეცნიერო ნაწილი.

ქაისის გავლენა გუნებაზედ.

ჩვენ ყველანი დედა-მიწის შვილები ვართ; როგორც ახლგაზდა ბავშს ზრდის მშობელი, აცმევს, ახურავს, აჭმევს და ასმევს, ისე ჩვენც მთელ ჩვენ სიცოცხლეში გვაცმევს, გვასმევს და გვაჭმევს დედა-მიწა, ანუ ბუნება, რომელიც გარს გვახვევია. მართი სიტყვით ბუნება გვაძლევს ჩვენ სიცოცხლესა. —

შენიშნულია, რომ ადგილობრივს ბუნებას, ესე იგი, ადგილის მდებარეობას, მის ჰაერს, მიწის ნიადაგს, მცენარეებს და ცხოველებს, დიდი ზედ მოქმედება აქვს ქაისის აგებულებაზე, ზნეობაზედ და თვით მის ჰკუზედაცა. ასე რომ, თუ ვიცით რა ადგილზე სცხოვრებს, რომელიმე ხალხი, რა ჰაეა არის ამ ადგილში, რა ნიადაგი, რა მცენარეები იზრდებიან იქ და რომელი ცხოველები ცხოვრებენ, მაშინ ჩვენ თითქმის ბეჯითად შეგვიძლია ვთქვათ — რა ხასიათის ხალხი უნდა სცხოვრებდეს იქ, რა სახის არიან ისინი, როგორ ამუშავენ მიწას, რა ჰკუისანი არიან და სხვა. რასაკვირველია, ჩვენ მაშინ არ შევსცდებით ამასში, როცა ეს ერი დიდ ხანს სცხოვრებდა ამ ადგილზე და მაშასადამე, როცა ერთსა და იგი-

ვე ბუნების მოვლინებაებს დიდხანს ჰქონდა იმაზე ზედმოქმედება. მართველებს გვაქვს ერთი ანდაზა, რომელიც ძლიერ კარგათ გამოთქვამს ამ მეცნიერების ჭეშმარიტებას; ჩვენ ვამბობთ: „ხარი ხართან დაბი, ან ფერს იცვლის, ან ზნესაო.“ ჩვენ ყველამ ვიცით-რა დიდი გავლენა აქვს ჩვენზე ჩვენ დედ-მამას და საზოგადოთ ოჯახს, ესე იგი, იმ პირთ, რომელნიც ჩვენ სიყმაწვილიდგან გარს გვახვევიან. თითქმის ყოველთვის კარგი, პატიოსანი და ჭკუიანი დედ-მამის შვილი—კარგი, პატიოსანი და ჭკუიანი კაციც დადგება და, ბოროტ ოჯახში გაზდილი ბავში, თითქმის ყოველთვის ბოროტი და ავი შეიქნება.—ძაცს მართო კაცის ხასიათზე და ჭკუაზე აქვს გავლენა, ბუნებას კი, როგორც ზევით ვსთქვით, იმას გარდა, რომ კაცის ჭკუაზე და ხასიათზე აქვს გავლენა, მისს აგებულებაზედაც და კეთილდღეობაზედაც აქვს დიდი გავლენა და ზედ—მოქმედობა.—

მაგრამ როგორც ბუნებას აქვს გავლენა კაცზე, ისე კაცსაც აქვს ბუნებაზე გავლენა. ჩვენ ამ საგანზე გვინდა აქ მოლაპარაკება.—

შოველი ერის ისტორია გვიჩვენებს ჩვენ, რომ პირველად—როცა ის გაუნათლებელი ყოფილა, იმას არა ვითარი გავლენა არა ჰქონია ბუნებაზე; მაშინ თვითონ ბუნებას ჰქონია იმაზე დიდი გავლენა; იმას (გაუნათლებელ ერს) ეშინია ყოველი მოვლინების; არ შეუძლია ახსნა-რისაგან წარმოსდგება რომელიმე მოვლინება; არ შეუძლია წარმოდგენა, რომ ყოველი მოვლინება ბუნების კანონებზეა დამყარებული და რომ არაფერი არ მოჰხდება ქვეყანაზე ბუნების წესს გარეთ; ის ყოველ მანებელ მოვლინებას ბოროტს სულს აბრალებს და სასარგებლო მოვლინებას კი კეთილს სულს (ანგელოზს); გაუნათლებელმა კაცმა ის კი არ იცის, რომ მარგებელი და მანებელი მოვლინებები ყველა ბუნების კანონებზეა დამოკიდებული და ხშირად მისი ბრალია. შემდეგ, როცა ერთი ცოტ—ცოტად მიიღებს განათლებას, ის იტყობს ყოველ მოვლინების მიზეზსა და სცდილობს, რომ თვითონ დაიმორჩილოს ბუნება და ისარგებლოს იმისაგან თავის ცხოვრებაში.—ზაუნათლებელი კაცი ისე უგუნურად ეპყრობა ბუნებას, რომ ეს ბუნება თვითონ იმას აენებს ხოლმე შემდეგში; ყველაზე უფრო ის აენებს იმას, რომ დაუზოგავათ ჰკათავს ტყეს და მუშაო-

ბის ღროს მიწას არ აპატიებს. რა გავლენა აქვს ტყესა რომელიმე მხარეზე, ის წინანდელ „სასაოფლო გაზეთის“ მე 9 ნომერში („წვიმა“) იყო მოხსენებული. მიწა რომ უპატივოდ კარგ ნაყოფს ვერ მოიყვანს, ეს ყველას გამოცდილი გვაქვს: გლეხ-კაცმა იცის რომ, თუ ორს ან სამს წელიწადში ერთხელ მაინც არ მოაყარა პატივი თავის ყანას, არ მოეახლომე ხეირიანი პური, თუ ძალიან ნოყიერი მიწა არ არის; ეს ამიტომ არის, რომ ყოველ მცენარეს, მაშასადამე პურსაც, მიწიდან მიაქვს საზრდო, საჭმელი; კარგ მიწას ჩვენ ვეძახით იმისთანას, სადაც ბევრია პურის, ან სხვა რაიმე მცენარის საჭმელი ნაწილები; პატივი, ესე იგი პირუტყვის ნეხვი, ესე შეერგება პურს, სიმინდს და სხ. როგორც კაცს კარგი მარგებელი საჭმელი, როგორც მწვადი მაგალითად.—ზაუნათლებელს ერს არ ესმის არაფერი ესენი და ამიტომაც უზოგავათ სჭრის ტყეს და არც მიწას აპატიებს ხოლმე. აქიდგან წარმოსდგება ის, რომ ეხლა ის ადგილები, სადაც წინედ გაუნათლებელი ერი სახლებულა, გარდაქცეულა სრულებით უნაყოფო ადგილებათ, უდაბნოებათ. ამის მაგალითები ჩვენ ბევრი ვიცით: უმეტესი ნაწილი სპარსეთისა და მესოპოტამიისა (იერუსალიმის მხარე), სადაც უწინ ერნი ძლიერ მდიდრულად და კმაყოფილებით სცხავრებდნენ, ეხლა, ცუდათ ოჯახობის წაყვანისა გამო, გარდაქცეულია თითქმის სრულებით უნაყოფო ადგილებათ; აგრეთვე ზოგიერთი იტალიის მხარეები ეხლა უდაბნოები არიან, იმ მიზეზისა გამო, რომ უწინდელ დროში რომაელების მონები დაუდევნელად და უგულოდ მუშაობდნენ ბატონების მიწებზე თავიანთ მებატონე-ბისათვის. ამერიკაში ტყის გაკათვას იმისთანა შედეგები ჰქონდა, რომ მაგალითად ძაროლინაში, იქ სადაც უწინ მშვენიერი ბამბა და სხვა ყველაფერი მოსავალი მოსდიოდა, ეხლა ტყეების გაოხრების შემდეგ, სრულებით არაფერი არ მოსდის.—

სული შედეგი აქვს კაცისათვის აგრეთვე გარეგანი მხეცებისა და ფრინველების განურჩევლად დახოცვას.—ხშირად მომეტებული დევნით ისეთი გარეგანი ცხოველები ამოუწყვეტია კაცს, რომლებიც ძლიერ სასარგებლონი ყოფილან იმისთვის. მაგალითათ სიმბირის მამონტს, რომელიც სპილოს მსგავსი ყოფილა, ეხლა ერთსაც ვეღარ ნახავთ ვერ-

სად; აგრეთვე ერთგვარი ზრდილობის ირგმლი და სხვა ბევრი დიდი პირუტყვის, რომელნიც უწინ მრავალ რიცხვი ყოფილან, ეხლკი ერთსაც ვერ იპოვის კაცი მთელ დედამიწაზე.— P

შრინველების რიცხვიც სულ თან და თამცირდება, ამიტომ რომ ყოველ წელიწად ბევრს ხოცვენ და მერე ხშირად იმ დროს როცა ფრინველები კვერცხებს სდებენ ხოლმე. შრინველების დახოცვა ბევრს ზიანს მიაყენებს კაცს, თუ ფრთხილად არ მოიქცა; უმეტესი ნაწილი ფრინველებისა სჭამს ბუზანკალს, ან ჭიებს, რომლებიც ძლიერ მანებებელნი არიან ჩვენი ყანებისათვის და ბოსტნეულობისათვის; ამიტომაც ყოველი კაცი უნდა სცდილობდეს, რომ გამრავლდეს ამისთანა ფრინველები და არ დახოცოს ისე უზოგავად და წინდაუხედავად, როგორც აქამომდე ჰხოცავდა. ნამეტურ ბავშვები აფუჭებენ სოფლებში ბევრს კვერცხებს; ეს იმათ ეხალისებათ მაგრამ ვნება, რომელიც აქედან წარმოსდგება იმათ არ ესმისთ; დედ-მამის ვალია-დაარიგოს ისინი.—მერცხალი ტყუილად არ მიგვაჩნია ჩვენ წმინდა ფრინველად; ის ძლიერ სასარგებლოა ჩვენთვის, რადგან უნგარიშით ხოცავს და სჭამს სხვა და სხვა მანებელ ბუზანკალებსა და ჭიებს. სულ უმიზეზოთ გვეზიზღება და გვეძულს ჩვენ თხუნველა (მუღუ) და ბუ; ესენი ორივე ძალიან მარგებელი არიან; თხუნველას ბოსტანში ბევრი სარგებლობა მოაქვს მით, რომ ბოსტნეულობის მანებელ ბუზანკალებს სჭამს ხოლმე და ბუ-რომ მოაშინაუროს კაცმა (იმის მოშინაურება ადვილია), მერწმუნეთ, თავგები და ვირთხები ისე აღარ შეგაწუხებდათ, როგორც ეხლა გაწუხებენ. თავგებისაგან განთავისუფლებისათვის კარგია აგრეთვე ზღარბი (ბუძგი), რომლის მოშინაურებაც შესაძლებელია.—მართი სიტყვით გაუნათლებელი კაცი სცდილობს ყოველი გზით ისარგებლოს ბუნებით; მაგრამ ცუდი და მანებელი ის არის, რომ ის არ უყურებს სახსარს: იმას უნდა, რომ მართო თავის თავი გამოიყვანოს და შემდეგ-რაც იქნება-დარდი არა აქვს.—ზანათლებული კაციც იმას სცდილობს, რომ რაც შეიძლება მომეტებულიად ისარგებლოდ იქიდან, რაც გარს ახვევია; მაგრამ იმას ესმის-რა იქნება ცუდი საბოლოოდ მისთვისა და მისს შთამომავლობისათვის და ამიტომ ისე იქცევა, რომ შემდეგამშიაცა კა-

თ წაუვიდეს საქმე; მაგალითად ის არას-
ეს არ მოჰკაფავს ტყეს იმისთანა ადგილას,
ეს ის საჭიროა; იმას ესმის-რა მოსდევს
—მე წარმოვადგენ რამდენსამე მაგალითს-
ვაღვინა აქეს კაცს ბუნებაზე და რა საქ-
ი ჩაუდენია იმას დედა-მიწაზე სწავლისა
მეცადინეობის შემწეობით.—

შუალ საუკუნოებში ლოლანდიელები,
ლებიც სცხოვრებენ ჩრდილოეთის ზღვის
რას, ხედავდნენ რომ მათი მხარე ცოტ-ცო-
იწვედა ძირს და ზღვა კი შემოჰდიოდა
რთმევდა იმათ ნიადაგ სახნავ—სათესს
სა. ისინი იძულებულნი იყვნენ ხშირად
დაეხიათ და დაენებებინათ ზღვისათვის
საუკეთესო ადგილები; მის მაგიერად
ზღვის პირზე მოეშენებინათ ტყეები,
ელნიც დაიფარავდნენ მხარეს ამ წარღვ-
ან და ნაპირების მოქვიშვისაგან, ისინი
მოგვად აოხრებდნენ და სჭრიდნენ ტყესა.
ოს იმათ მიიღეს საშუალება, რომ დაი-
ან მამული ზღვისაგან. ლოლანდიელებმა
თეს ზღვის ნაპირებზე თხრილები, გააშე-
მელახლათ ტყეები, ამოიყვანეს ქვით-კი-
ედლები იქ, სიდაც უფრო მაგრად აწვე-
ზღვის ზვირთები; ასე რომ ეხლა იმათ
საჟენ მიწას ვერ წაართმევს ჩრდილოე-
ხღვა. მაგრამ ამით არ დაკმაყოფილდნენ
; ეხლა პირიქით შეეცილენ ლოლანდი-
ი ზღვასა: იმათ ჩაჰყარეს მიწა, ქვიშა და
ზღვაში ნაპირების მახლობლად და ისე
სეს, რომ ეხლა ამ ზღვისაგან წანართმე-
ლებზე ბევრი იმათგანი სცხოვრებს და
იერი ბალები აქეთ ზედ გამართული.—
აზე უფრო გასაოცარი ის არის, რომ
ინდიელებმა ამოაშრეს მთელი დიდი ბა-
ის ტბა, შემდეგ ამოაგეს ის მიწის თა-
რად და ეხლა იმ ადგილას, სადაც უწინ
რმის ტბა იყო, გამართულია სახლები
მგენიერი ბალები.— ამ მეცადინეობის
ლოლანდიელებმა ჯერ ერთი ადგილი
ნეს და მერეთ ეხლა ჰავაც გაუმჯობე-
ათ ქვეყანაში; ისე ნოტიო და ჯანმოე-
სათვის მანებელი აღარ არის, როგორც
იყო.—

ის იტალიის მახრში არის ერთი ეაკე
ი, რომელსაც ეწოდება სახელად სია-
რი. ეს ადგილი წინეთ იყო სრულებით
ებლო მცხოვრებლებისათვის, რადგან
ეს ბარი იყო საესე ჭაობებით და

ტებით და ძლიერ მანებელი ჰავა იდგა ამის
გამოისობით; ამბობენ თითქმის მერცხალსაც
ემინოდა იქ გაფრენისაო, არათუ კაცი დასა-
ხლებულიყვეს.— მხლა სიანის ბარზე გაავლეს
თხრილები, ამოაგეს მიწით ჭაობიანი და ტბე-
ბიანი ადგილები და ცოტა ხანს შემდეგ ისე
გაკეთდა აქ ჰავაცა და ნიაგიც, რომ მცხოვრე-
ბლები დიდს კმაყოფილებით ჰყიდულობენ
აქ ადგილს და ესახლებიან.

ამისთანა მაგალითები ბევრია. შემოხსენე-
ბული ორი მაგალითი გვიმტკიცებს ჩვენ, რომ
კაცს დიდი გავლენა აქვს და კიდევაც ექმნე-
ბა ყოველთვის ბუნებაზე, თუ ჯეროვანი მე-
ცადინეობა და სწავლა მოიხმარა. რასაკვირვე-
ლია თავის სწავლაცა და მეცადინეობაც იმან
უნდა მოიხმაროს იმისთვის, რომ, რაც შეი-
ძლება, მომატებული სარგებლობა მოუტანოს
თავის თავს და რომ მისი შრომით შთამომავ-
ლობამაც ისარგებლოს.—

ს. ა.

**თბილისის აკლიმატიკაციის სტანცია,
ანუ უცხო ცხოველებისა და მცენარე-
ების მოსაშენებელი ბაღი.**

დიდი ხანი არ არის რაც ჩვენში მიაქციეს
ყურადღება ბუნების სწავლასა და სასოფლო
სახლოვნობის გაუმჯობესობას. მხლანდელი
საუკუნეს ორმოცდა თორმეტში პირველად
დაფუძნდა თბილისში „სასოფლო სახლოვნ-
ობის საზოგადოება“, რომელიც იკვლევდა
აქაური მცხოვრებლების სახლოვნობის ნაკ-
ლულევენებას და, შეძლებისა და გვარად, აძ-
ლევდა ჩვენს ხალხს რჩევას—თუ როგორ უნ-
და გაუმჯობესოს იმან თავის მეურნეობა.
მაგრამ ეს რჩევები იყო მხოლოდ სიტყვით;
და სიტყვით რჩევას ძნელათ მიიღებს ხალხი:
სანამ თავის თვალთ არ დაინახავს რომელი-
მე საქმის სარგებლობას, მანამ ის ყურებსაც
არ გააპარტყუნებს.— ბევრჯერ მრჩევლებიც
შესცდებოდნენ ხოლმე და ურჩევდნენ იმ გვა-
რი სახლოვნობის იარაღების შემოტანას, რომ-
მელნიც ჩვენში ან სულ გამოუდგარი, ან
ძნელ მოსახმარისი და ერთობ ძვირი იყო.
მისაც თავისუფალი ფული ჰქონდა, ისინი მა-
ინც იბარებდნენ ამ იარაღებსა და, რომ გა-
მოსცდიდნენ იმის უხერხობას, მაშინ უფრო
დამკვიდრდებოდნენ იმ აზრზე, რომ „ისევე

მამა-პაპურ გუთანს არა სჯობიარაო
ლა ახალი წესის მტრები ჰხდებოდნენ. ამ გვა-
რი შეცდომები იმიტომ მოხდებოდა ხოლმე,
რომ მრჩევლებმა მარტო წიგნით იცოდნენ
ეს საქმე და მხარის გარემოება, ჰავა, ნიადა-
გი და ჩვეულებები კი არ იცოდნენ კარგათ
და არც უგდებდნენ რიგიანად ამ საქმეს ყუ-
რადლებას.—

ამ სწავლული მრჩევლების აზრით ერთ-
ხელ სორგოს თესლიც გადმოიტანეს ჩვენში
და უნდოდათ იმისი გავრცელება, მაგრამ რა-
მდენიმე წლის განმავლობაში სორგოსაგან
შაქრისა და სპირტის მაგიერათ, ნამჯის მეტი
ვერა გამოიღეს რა. რამდენი კაპიტალები და-
ჰლუბა უსარგებლოდ ამ სორგომ ჩვენში! მს
მცირედი მაგალითი ცხადათ გვიმტკიცებს,
რომ საქმე ჯერ კარგათ უნდა გამოსცადოს
კაცმა და შემდეგ უნდა შეუდგეს იმას. სო-
რგო კარგათ მოჰდიოდა ზოგიერთ სამხრეთის
ქვეყნებში; ჩვენი მხარეც სამხრეთისა არის.
მაშასადამე ჩვენშიაც უნდა მოსულიყო სორ-
გო; მაგრამ, როცა გამოსცადეს, კი არ მოვი-
და; მაშასადამე აქედანა სჩანს, რომ ყველა
მცენარეებს და პირუტყვებსაც თავისი ადგი-
ლი აქეთ, ასე რომ ერთი ადგილიდან და ჰაეი-
დან მეორე ადგილზე და ჰაეზე გარდატანას
ყველა მცენარეები და პირუტყვები ვერ მოი-
თმენენ. ჩვენ ძალიან ყურადღებით უნდა ამო-
ვარჩიოთ ის ადგილი, სადა გვინდა რომელი-
მე მცენარისა, ან ცხოველისა ახლად მოშე-
ნება.

მს იყო მიზეზი, რომ ზოგიერთ პირებს მო-
უვიდათ აზრში იმ გვარი ბალისა დაფუძნება
თბილისში, რომელშიაც შეიძლებოდა გამოც-
და სხვა და სხვა გვარი სასარგებლო პირუტ-
ყებისა და მცენარეებისა ჩვენს მხარეში შე-
მოსატანათ. მერე, როდესაც აქ ისინი გამო-
იცდებიან და ამოჩნდება შესაძლოთ მათი ჩვენ-
ში გავრცელება, მაშინ უშიშრათ თითონ ხალ-
ხივე გაავრცელებს. იმათ. მაგრამ ამ გვარი ბა-
ღი, რასაკვირველია, მოინდომებდა ცოტაო-
დენს საშუალებასა და პირნი კი, რომელნიც
შეუდგნენ ამ ბალის დაფუძნებას, იყვნენ სრუ-
ლებით უსაშუალონი. იმათ მოაწყეს აკლი-
მატიკაციის ბაღი პირველათ ბელაბარში და
მერე გადაიტანეს მუშთაიდის ბალის ახლოს
და მოაშენეს კიდევ ზოგიერთი უცხო ცხოვე-
ლებისა და მცენარეების; მაგრამ უსაშუალო-
ბისა გამო საქმე ძალიან მძიმეთ მისდიოდათ.

შემდგომი ისინი მიხედნენ, რომ მარტო თავიანთი საშუალება ამ საქმისათვის არ არის სამყოფი და არც უნდოდათ თავის დანებება ამ გვარი სისარგებლო საქმისათვის; ამისთვის იმათ მიჰმართეს მმართველობას და სთხოვეს, მიეცა იმათთვის შემწეობა; მმართველობამაც მიიღო ამ საქმეში მონაწილეობა და მისცა ამ საქმის დამწყებს უ. სიტოვსკის შემწეობა; ასე რომ, იმედია, ეს საქმე შემდგომი კარგათ წაეა და ბევრს სარგებლობასაც მოიტანს. ამ საქმეზე შემდგომი ჩვენ კიდევ მოვილაპარაკებთ.

სამეურნეო აზრები.

ცხენის ხორცის ხმარება.

მეკლენბურღში სულ თან და თან ხშირდება ცხენის ხორცის ხმარება; სამი ოთხი წელიწადია მას აქეთ, რაც გაჩნდა პირველად შვედინის ქალაქში ცხენების საკასპოები. ამ ქალაქიდან როსტოკის ქალაქშიაც გადავიდა 1867-ს წელში. პირველი ცხენის საკასპო მ. როსტოკში გააღეს 1867-ს წელს გაზაფხულში, მეორე მამოდგომაში და 1868 წლის დამდგეს მესამე და მეოთხე. მხლა ცხენების საკასპოები ზოგი ერთ სხვა ქალაქებშიაც არის გახშირებული, მაგალითად: ლობერანში და სხ.. მეკლენბურღის ცხენების საკასპოები პოლიციის მხედველობის ქვეშ არიან და მარტო იმას შეუძლია ცხენის საკასპო გააღოს, ვისაც მმართველობიდან ნება აქვს მიცემული. შოველს მეკასპეს უნდა ჰქონდეს დავთარი, რომელშიაც უნდა ჩაიწეროს: ა) საკლავი ცხენის ცხადი ნიშნები, ბ) ყიდვის დრო, გ) გამომყიდველის სახელი, დ) ცხენის დაკვლისა და გაყიდვის დრო და მეკასპის სახელი და ე) საკლავი ცხენის სიმრთელის მოწმობა პირუტყვის ექიმისაგან.

პირუტყვის ექიმი ყოველთვის გასინჯავს ხოლმე ცხენებს დაკვლამდის; გასინჯვის დროს, თუ რამე სნეულების ნიშანი შენიშნა, მაშინ ექიმმა უნდა გამოიკელიოს დაკლული ცხენის ხორცი და შემდგომ ის ან მისცემს გაყიდვის ნებასა და ან არა.— ის პირუტყვები, რომლებსაც აქვს გადამდები სნეულების ნიშანი, ანუ ცივების, ანუ რომელიც გასინჯულია და მუწუკები აყრია ტანზე და ანუ რომელსაც აქვს კლერქის ნიშანი, არ უნდა დაიკლას გასასყი-

დლოთ. უფრო ბევრ ცხენებს ხოცვენ შემოდგომაზე და ზამთარში, რადგანაც თესვა-მკათავეებულია მაშინ და მეოჯახე მოიზორებს მომეტებულ საქონელს; ამის გამო მაშინ უფრო იაფიც არის ცხენის ხორცი. ზაზაფხულში და ზაფხულში კი უფრო მომატებული ფასი აქვს; ამ დროს ხორცი არ ინახება კარგად და არც ისე ბევრი იყიდება, როგორც მამოდგომაზე და ზამთარში. საკასპოებში მოყვანილ ცხენებში, მეკასპეები აძლევენ ხუთი მამეთიდან ოც და ათ მანეთამდის; საკასპოებში მოჰყავთ დასაკლავად სულ ბებერი ცხენები, რომლის ნიშანი გრძელი კბილებია და ქალარა ბანალი. 1868-ში როსტოკში დაიკლარასი ცხენი. როსტოკში დაკლულის ცხენის ხორცსა ხმარობენ მარტო შიგ ქალაქში მცხოვრებლები, სოფლებს კი ძლიერ ცოტა მიაქვთ და ქალაქს გარეშე ადგილებში თითქმის სულ არ გააქვთ. ძარგად მომზადებული ახალი ცხენის ხორცი თითქმის არც კი განიჩევა კარგის ძროხის ხორციდან და ძლიერ გემრიელია. ამ ქალაქში ძლიერ უყვართ ცხენისა და ღორის ხორცისაგან ერთად შემზადებული კუპატი. ძარგად დაშაშხულ ცხენის ენას ვერ გამოიცილობს კაცი ხარის ენიდგან. ცხენის და ძროხის ხორცი ერთმანეთში განიჩევა ქონით და ძელით; სხვით არაფრითა; თუ ერთს ნაჭერს ხორცში იქნება ქონიცა და ძელიც, მაშინ ადვილი გასარჩევია. ცხენის ქონი ძლიერ თხელია და ერბოს მიემზგავება, ყვითელს ფერს იცემს; ძროხის ქონი კი უფრო მაგარია და თეთრი ფერისა არის.—

მ. პოსტრომის გუბერნიის ექიმი ამბობს: რომ მარგიმუ—შკი (თავის შაქარი) ძალიან მოუხდა სიმბირის ჭირიდან ავთამყოფს პირუტყვებსაო.

მრთს შირიმის ვაზეთში სწერენ, რომ აქაურმა ბაღების პატრონებმა დანიშნეს საჩუქრად (5,000) ხუთი ათასი მანეთი იმისთვის, ვინც მონახავს იმისთანა საშუალებას, რომ ბაღის ჭიები ამოსწყვიტოსო.—

შარშან „ძვეკასიის სამეურნეო საზოგადოების“ წევრებს ჰქონდათ მოლაპარაკება იმაზე, რომ იხმარონ რაიმე ღონისძიება აბრეშუმის ჭიის ავთამყოფობის მოსასპობლად. „საზოგადოებამ“ რამდენჯერმე დაიბარა სამზღვარს ვა-

რეთიდან ახალი აბრეშუმის თესვები და ურიგა აქაურ მეოჯახეებს; მაგრამ აქედან მოსული ჭიები მაინც ავთ ჰხდებოდნენ ცუდი აბრეშუმიც მოჰყავდათ. ამის გამო „ძვეკასიის სამეურნეო (საზოგადოებამ“) სთხოვის შმადლესობას ძვეკასიის ნამესტნიკს, რთა მისცეს მას „საზოგადოებას“ შემწეობა რომ სამი წლის განმავლობაში იმუშაონ აბრეშუმის ჭიის ავთამყოფობისაგან გასათავისუფლებელ საშუალების მოსანახავათ; ნამესტნიკმა მისცა „საზოგადოებას“ ჯერ 2,313 მანეთი და სამი წლის განმავლობაში 1,500 მანეთი ძლევეს დაჰპირდა. მს საქმე მიაბარეს „საზოგადოების“ საქმის მმართველს უ. სიტოვსკის რომელიც მუშაობს ამ საშუალების მოსანახავად თავის მეცადინეობით დაარსებულს აკლიმატიზაციურ სტანციაში, თბილისში მშტაიდის ბაღის მანლობლად.—

ახალი საშუალება სწეულ ბისაგან კარტოფილის დაცვის

შ. სიესტენმა პრუსიაში აცნობა იქაურს მურნეობის ვეზირსა, რომ იმან მონახა იმისთვის წამალი, რომელიც უხდება კარტოფილს ავთამყოფობის დროს. შ. სიესტენი გვარწმუნებს, რომ ეს წამალი იმან ძლიერ ბევრჯერ გამოსცადა და ყოველთვის მარგებელი და მჯითი გამოდგა. მს საშუალება არის შემდგომი: უნდა აიღო სამჭედლოდგან ექვსი ნაწილი დაწყილი ნახშირიანი ნაგავი, ერთი ნაწილი კირი და ერთი ნაწილი ალიბასტრი და ესე უნდა აურიო ერთმანეთში, დაზილო ძველ კარგა ნავთის ზეთში. ამ ნაირად შემზადებული წამლით კარგათ უნდა მოარწმუნოს ადგილები, სადაც კარტოფილი უნდა დეტესოსო; უნდა მოასხა ეს წამალი კვალვს კარტოფილის დათესის დროს. ძარტოფილს ამოსვლის შემდგომც მთელს სახნავზე უნდა მოასხათ ეს მიწის სასუქი.—მეურნეობის ვეზირმა მიაქცია ამ საქმეს ყურადღება და მინდო გამოსაცდელად მცოდნე პირებს, რომელთაც ამ ზაფხულში უნდა გამოაცხადონ—მართლა მოუხდება კარტოფილს ავთამყოფობის დროს ამნაირი საშუალება, თუ არა—

წასულს წელში პრუსიის მმართველობის სთხოვეს, რომ ის ფულები, რომელიც დაწესებულია საჩუქრად დოღების დროს, გაეყ-

ორ ნაწილად და ერთი ნაწილი დაენიშნათ საჩუქრად მისთვის, ვინც კარგი ჯინშის შინაურ რქიან პირუტყევებს მოაშენებს. ამ წინადადების სარგებლობას უმტკიცებდნენ იმით, რომ უმეტესი ნაწილი მეოჯახეებისააშენებენ შინაურს პირუტყვსა და იმათ გაშენებაზე არის დამოკიდებული ღარიბი მეოჯახეების სიმდიდრე.

ერთი გავნეთი გეა ცნობებს, რომ ბოგემიაში გრაფის შვარცენბერგის მამულში არიან დაყენებულნი ნეხვის ხელოვნებიო, ეს ნეხვის ხელოვნები უმეტესი ნაწილი მოხუცებული, უძლური კაცები არიანო; იმათ უჭირავთ ხელში ხელის პატარა-პატარა ურმები, ნიჩბები და ცოცხები და იმათი მოვალეობა ის არის, რომ უნდა აგროვონ ეზოებში და ქუჩებში წვირე—ნაგავი და ნეხვი და უნდა მოუყარონ ამათ ერთად თავი და შემდეგ მიწის სასუქად გამოიყენონ.—

წარსული წლის 27-ს ოქტომბერს ქ. ბორდოში გაიყიდა ოცდა ერთი ბოთლი ღვინო სახელად შატო-ლაფიტი ათას რეაას მეთერთმეტე წლიდანშენახული (1811 წ., თითო ბოთლში აიღო ღვინის პატრონმა ოცდა ათ მანეთამდი.—

სამკომო ცნობები

მეხ-დაცემულის წამლობა.

მუ სახლში დაეცა ვისმე მეხი, მაშინ დაუყოვნებლივ უნდა გაიყვანოთ ის იმ ოთახიდან, სადაც მეხი დაეცა; გახადეთ ტანთსაცმელი, გამოხვიეთ თბილათ საბნებში და წამოაჯდინეთ, ისე რომ თავი მაღლათ ჰქონდეს. ხანდისხან ცივი წყალი უნდა შეასხა სახეზე და გულზე; თავი რო ცივი წყლით დასველებულ ტილოთი შეუხვიოთ, ისიც მოუხდება. ამას გარდა გარჩინიკის მუცელზე დაკვრა და ჩოთკის ტანზე წასმა არგებს.—მუ ეს უბედურობა გარეთ— მინდორში დაემართა კაცს, მაშინ აი როგორ უნდა მოიქცეთ: უნდა წამოაჯდინოთ გატიტვლებული ძირსა და ახალი მოთხრილი მიწა შემოაყაროთ სიმრგელივით თიქმის თავამდი, ისე რომ პირს გარსუყველაფერი მიწაში ჰქონდეს დამალული; ამ ნაირად უნდა დასტოვოთ მეხ-დაცემული ერთი საათის განმავლობაში და ხან-

დისხან სახეზე წყალი უნდა შეასხათ. შინაური საშუალება ეს არის; სხვა ექიმის საქმეა, რომელიც იმწამსვე უნდა მოიხმოთ.—

მუ ბავშვს რამე გაეჩხირა ყელში, მაშინ უნდა ეცადოთ რამე რიგათ, რომ დაახველოს: ბავში უნდა მოჰხაროთ წელში და ზურგზე დაარტყათ რამდენჯერმე კარგა მაგრათ ხელი; ეს უსათუოთ დაახველებინებს და დახველების დროს შეიძლება გამოაგდოს პირიდან ის, რაც გაჩხირია ყელში. მუ იმისთანა რამ გაეჩხირა ყელში, რომელიც წყალში დნება, მაშინ ხანდისხან წყალი უნდა გადააყლაპინოთ, რომ დააღწოს წყალმა და სტომაქში ჩაიყვანოს. მაგრამ თუ არც დახველებამ უშველა და არც წყალში დნება, მაშინ კი ექიმი უნდა დაიბაროთ; ხანდისხან თითითაც შეიძლება ამოღება, მაგრამ ძალიან ფრთხილად კი უნდა მოიქცეს კაცი, რომ ყელში გაჩხირებული ძვალი ან სხვა რამ, უფრო ძირს სტომაქისაკენ არ ჩასწიოს.—

ღამბლის წამლობა

სიღამბლის დაცემა ადამიანს იმაზედ შეეტყობა, რომ ცნებასა, მგრძობელობას და თავის ნებით მოძრაობასა ჰკარგავს; მაგრამ სუნთქვა, გულისა და მაჯის ცემა კი არ ეკარგება. სიღამბლის დაცემის დროს კაცს პირველათ თავბრუ ესპის, თვალები უბნელდება, სულის ძლივას იბრუნებს, ენა უმძიმდება, ლაპარაკის მაგიერათა ლულლუღებს, ან სრულეებით ენა ებმის; მერე ავთამყოფს გრძობა ეკარგება და, ცნობა მიხდილი, ეცემა.—

რაკი პირველი ნიშანი შეატყოთ, მაშინვე ავთამყოფს ტანისამოსის ღილები უნდა გაუხსნათ და ლოგინზე უნდა წამოაჯდინოთ ისე, რომ თავი მაღლა და შიშველად ჰქონდეს; ფეხები კი ძირს ჩამოშვებული და თბილად გახვეული უნდა. ავთამყოფის ოთახი უნდა იყოს გრილი და მყუდრო; იმ ოთახში, სადაც ავთამყოფი წევს, უნდა იყვნენ მარტო მომვლენები. მუ ცნება სრულეებით არა აქვს დაკარგული, სანუგეშებელი სიტყვებით ავთამყოფი უნდა შეაქციონ; ამას გარდა ამ ნაირ ავთამყოფს მოუხდება კიდევ გამაგრებელი და შემდეგ სასაქმებელი სასმელებიცა. ამ საშუალებების მეტი, არაფერი არ უნდა იხმაროთ ექიმის მოსელამდი; ექიმი მალე უნდა

მოიყვანოთ; სისხლის გამოშვება ექიმის მოსელამდი ძლიან სიფრთხილით უნდა მოხდეს; ღება მხოლოდ მაშინ, როდესაც ძნელი ავთამყოფია და ექიმი შორს არის.—

შეხის სიმყრალის მიმოგა

შეხის სიმყრალე ავთამყოფობა არ არის ამიტომ რომ, ვისაც ფეხი უყარს, ის არაფერს ტკივილს არა გრძობს ხოლმე, მხოლოდ ფეხები ძალიან უოფლიანდება. ამ ოფლისაგან წარმოსდგება ფეხების სიმყრალეც; ზოგიერთი ძველებური ექიმები ამბობენ, რომ ფეხის ოფლიან ავთამყოფობა და სენი გამოდიან ტანიდანაო და ამიტომ მარგებელია ფეხის ოფლი კაცისათვისაო; ამიტომაც ისინი არ უექიმებენ და არ არჩენენ ხოლმე ამისთანა ავთამყოფს. ღოქტორი შტერნი ამბობს, რომ ძველი ექიმები სცდებიანო: ფეხის სიმყრალით კაცი ვერაფერი ავთამყოფობისაგან ვერ განთავისუფლდებაო, რადგან იმის მიზეზი მარტო თვითონ ფეხის მომატებული ოფიანობა არისო. სიმყრალე წარმოსდგება იმისგან, რომ ოფლი და წინდები, მომეტებული სიციხისაგან და უწმინდურობისაგან, ღება და ცუდი სუნი აუდის. შენიშნულია, რომ ვისაც სქელი და მაღალ ყელიანი წალები აცვია, იმას უფრო ხშირად უყარს ფეხები, ვიდრე იმას ვისაც თხელი და მოკლე ყელიანი ფეხსაცმელი აცვია, მაგალითად. ბაშაკები: ქალებს ძლიერ იშვიათად უყართ ფეხები.

აქედანა სჩანს, რომ ვისაც ფეხები უყარს, უნდა ეცადოს, რომ ფეხის ოფლი მოსპოს და წმინდათ დაიჭიროს ფეხები. შეხის ოფლის მოსასპობელად ექიმები ურჩევენ სახამებელის, ან ფქვილის ჩაყრას წინდებში და ისე ჩაცმას; ეს ავთამყოფმა, რასაკვირველია, რამდენჯერმე უნდა ქნას და ექიმობის დროს ფეხებიც წმინდათ უნდა ჰქონდეს.

ვისაც ეს საშუალება არ მოუხმარებია, მაშინ აი როგორ უნდა მოიქცეს ის: უნდა წავიდეს აფთიექში და მოითხოვოს „ღიანლის მალამო“ (ღიანლინი პლასტერი); იმას მისცემენ ურეცეპტოთ; ამ მალამოს უნდა დაასხა პრავანის ზეთი, თანასწორი წონისა, და ისე არეული დადგა ცეცხლზე სანამ მალამო არ გაღებება; შემდეგ ეს უნდა გადმოდგა ცეცხლიდან, კარგათ აზილო; აზელის შემდეგ წაცხე წმინდა ტილოზედ და ისე შემოიხვიე

ჰ. ჭუთაისის შემოსავალი, 1868 წლისა.

	შემოსავალთ სახელები.	ღებულობით უნდა შემოსულიყო.		ნამდვილ შემოვიდა.		უნდა შემოვიდეს 1869 წელს.		არ გარდაუხდევინებიათ.	
		მან.	კაპ.	მან.	კაპ.	მან.	კაპ.	მან.	კაპ.
1	საქალაქო ცარიელი ადგილებიდან. — — —	3,000	"	3,304	78	"	"	"	"
2	სასწორიდან და საზომადიდან. — — —	2,225	"	2,763	36	"	"	"	"
3	საკასპოდან. — — —	1,600	"	1066	66 ¹ / ₂	533	33 ¹ / ₂	"	"
4	რიონით ჩამოტანილ ტივებიდან. — — —	200	"	90	"	"	"	110	"
5	შკლარის ქვის სამტრეველი.	200	"	150	"	150	"	"	"
6	შალაქის ბულვარის თივიდან. — — —	28	"	"	"	"	"	28	"
7	შპრავე ქონების დაფასების.	7,131	11 ¹ / ₄	9,836	7 ¹ / ₂	2,329	40	"	"
8	საღუქნე ადგილების დალა (თითოს 50 კაპ.). —	229	50	163	50	12	"	54	"
9	მღებრების (თითოს 15 მან.)	90	"	105	"	"	"	"	"
10	1/4% (სარგებელი) აქაური ვაჭრების კაპიტალისა. —	1,500	"	1,346	20	145	"	8	80
11	1/4% (სარგ.) უცხო ქვეყნის ვაჭრების კაპიტალისა. —	500	"	626	25	1	"	"	"
12	1/4% (სარგ.) დროებით აქმყოფის ვაჭრების კაპიტალისა. — — —	400	"	500	71	"	"	"	"
13	მონღელებიდან (2 მან.) და ხელოსნებიდან (1-მან.) —	400	"	868	"	"	"	"	"
14	პრიკასნიკებიდან (2 მან.).	250	"	60	"	"	"	190	"
15	მოსამსახურეებიდან (თითოსაგან 50 კაპ.). —	450	"	203	50	"	"	246	50
16	შავახანებიდან (თით. 5 მ.).	15	"	20	"	5	"	"	"
17	ღუქნების (თითოს 12 მ.).	17,52	"	1,950	34	12	"	"	"
18	მეფურნეებიდან (თით. 5 და 10 მან.). — — —	300	"	305	"	"	"	"	"
19	დალაქების (4 მან.) — —	100	"	41	"	"	"	56	"
20	სასტუმროებიდან (შემოსავალზე ჰკიდია). — — —	340	"	272	"	30	"	38	"
21	შაეტონებიდან (7 მან.). —	273	"	343	"	70	"	"	"
22	შექსალებიდან და სესხის ბარათებიდან. — — —	73	"	"	"	"	"	"	"
23	პონტრაქტებიდან და პირობაებიდან. — — —	30	"	642	30	150	"	"	"
24	აუქციონური გაყიდვიდან.	61	95	11	18	"	"	50	77
25	სააქციოზო დალა 20% —	3,000	"	"	"	3,000	"	"	"
26	ჯარიმის ფული. — —	100	"	34	"	"	"	66	"
27	ძველი ვალიდან. — —	23,022	99 ¹ / ₂	12,337	30	1,103	43	9,652	26 ¹ / ₂
	ს უ ლ... — — —	47,641	55 ³ / ₄	37,043	16	7,541	16 ¹ / ₂	10,500	33 ¹ / ₂

შემალი.

(ნეკრასოვიდან).

ტყეში საცარცვად მე არ მივიღია,
პერც ქურდობასა შემწამებს ვერვიან;
ჩემი სიცოცხლე დაღუპულია
ჩემი ბატონის ლამაზ ქალისთვის.

ბატონის ბაღში ერთხელ ზაფხულსა
მე ვმუშაობდი და თან ვმღეროდი;
იქ მოსულიყო დარდი გულისა
და ყურს მივდებდა-როგორ ვიმღერდი.

ბევრი სოფელი და ქალაქებიც
მე დამივილია ჩემს სიცოცხლეში,
ბევრი მინახავს იქ ლამაზებიც;

მაგრამ იმას არ გავცვლი არც ერთზე მეტად

შავ თვალ-წარბა და თეთრ ყირმისა ქალს,
მე შევეურებდი გაშტერებული!
მე მისი ეშხი მიღუგებს ენას
და მაწვევტინებს ჩემსა სიმღერას.

საყვარლებისგან გამიგონია,
რომე მახინჯი ბიჭი არც მე ვარ,
რომ ჩემი ლოკა რძე და ღვინოა,
ხუტუტ თმიანი, დარდიმანდი ვარ!

რალაც იმელსა ვაძლევდი თავსა...
მაგრამ შევხედე ბატონის სახლებს
და მომაგონდა ვინა ვარ მე და ვინ არის ისა...
ხელი მოვიკიდე ისევ ჩემს საქმეს.

მას აქეთ ხშირად ის მოდიოდა
და დაჰყურებდა ჩემს მუშაობას;
ხან რას ჰუბღობდა, ხან იცინოდა;
„რამ მოგაწყენა?“ მეუბნებოდა;

თავს გავიქნევი დაღონებულად
და არაფერსა არა ვეტყოდი.
„მომე ვაშლს დავრგავ შენს მაგიერად;
„შენ შეისვენე-მგონი დალაღდი.“

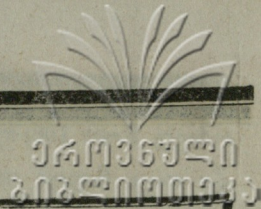
— ბლუხის შეწვევა ცოდვა არა არს.
მიირთვი ბარი, ბატონის ქალო!
და როს მართმევედა ხელიდანა ბარს,
ჩემ ხელზე ბეჭედს თვალი მოაველო.

ღრუბლიან დღისებრ ამღვრა თვალი
და გაუწითლდა სახე, ტუჩები.
— რაღაგემართა, ბატონის ქალო?
სხე უბრალოდ რაზედა ჰსწყურები?

„მისგანა გაქვს შენ ოქროს ბეჭედი?“
— მალე ბერდება, ვინც იცის ბერი!
„მიჩვენე მინც—ერთიც შევხელო!“
და თითში მსტაცა ხელები თეთრს.

მე არ ვაძლევდი ოქროს ბეჭედსა...
მაგრამ მახინჯი ბიჭი რომ არ ვარ,
მს მომაგონდა და გულის დარღსა
არვიცი-როგორ—კოცნა მივაქარ.

ამისა შემდეგ შემაღეს ხშირად

ჭუთაისის გასაგაღი, 1868 წლისა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თაის სატრფოსთან უქეიფნია; ხშირად ჰკოცნიდა, იმღერდნენ ხშირად; ბევრი სიამოვნება გამოუცდია.

მაგრამ ზამთარიც შემდეგ მოვიდა როცა ხრუჭუნებს ფეხ-ქვეშ ყინული. და როც სატრფოსთან მიიპაროდა „ჭურდი“ იყვირეს და სტაცეს ხელი...

ბანსამართლებლად მე წამათრეხს... სირცხვილის გამო ხმას არ ვიღებდი; სამართებლითა თავი გამპარეს, რკინის ბოროტი ფეხებს დამადეს...

მაი ვაგლანით იქ გამაგზავნეს სიდანაც კაცი ძვირად ბრუნდებდა... მერწმუნეთ, ძმებო! გლესს არ შევშვენის ახნაურისა ქალის ყვარება.

საგაგრო ცნობები

მთავარ სამმართველოს წინადადებისა გამო ქ. ჭუთაისის ბუბერნიის სასამართლოში ამ წლის 3 ივნისს იქმნება ვაჭრობა სიმონეთის, ზესტაფონის, ბელოგორის და მოლითის სტანციების შეკეთების თაობაზე. შასი პოდრიადისა ოთხას სამოცდა ათი თუმანი, ექვსი მან. და 13 კაპეკია (4706 მ. 13 კაპ). დანიშნული.

ვაჭრობა დაიწყება თერთმეტ საათზე და გათავდება სამზე.

მისაც ჰსურს რომ ვაჭრობაში გაეროს, იმან დაწესებულ ღებრის ქალაღზე უნდა წარადგინოს: 1) პასპორტი, ან სხვა რამ იმის ვინაობის დამამტკიცებელი ქალაღი; 2) პოლიციიდან ქალაღი, რომ იმას ხაზინასთან კარგათ შეუსრულდება უწინდელი პოდრიადები; 3) ამას გარდა იმან უნდა წარმოადგინოს ვიროთ საპოდრიადო ფულის მესამედის თანასწორი ფული, ესე იგი 1,568 მან. და 71 კაპ.

შოველს მსურველს შეუძლია ნახოს გუბერნიის სამმართველოში დილიდან ორს საათამდე ამ საქმისთვის საჭირო პლანები, ანგარიშები და პირობაები.

განცხადება

სამართველოს კარტა. მართულ ენაზედ, სქელ და თეთრ ქალაღზედ დაბეჭდილი, ისყიდება მელიქიშვილის და კ. სტამბაში და სასულიერო სემინარიაში. შასი 30 კაპეკი.

მასავალთ სახელები.	დებულობით უნდა დახარჯულიყო.		ნამდვილ დახარჯა		უნდა დახარჯოს 1869 წელში		დარჩება და არ გარდაიხდება.	
	მან.	კაპ.	მან.	კაპ.	მან.	კაპ.	მან.	კაპ.
1 პოლიციის ჩინოვნიკებისათვის — — — —	10,853	"	10,649	82 ³ / ₄	"	"	203	17 ¹ / ₄
2 შალაქის არხიტექტორს. —	975	"	300	"	"	"	675	"
3 პოლიციის მოსამსახურეების ტანისამოსისათვის. —	525	"	425	"	"	"	100	"
4 პოლიციის სახლის შესაკეთებლათ. — — —	600	"	700	"	"	"	"	"
5 სახელმწიფო ქონების შესანახავი სახლის ქირა (სატუსაღოსთან) — — —	100	"	93	33	"	"	6	67
6 შემა და სანთელი სატუსაღოში — — — —	1,086	"	948	76 ¹ / ₂	137	23 ¹ / ₂	"	"
7 სატუსაღო სახლის შესაკეთებლად. — — — —	150	"	100	88	49	12	"	"
8 შ. ხიდების მაყურებელთა და თხრილების გასაწმენდათ.	300	"	243	44	56	56	"	"
9 შუჩების გაკეთება ქალაქის ცარიელი ადგილების წინ და ღარიბების ადგილების წინა.	3,300	"	1,478	46	1,821	54	"	"
10 შალაქის განათლებისათვის (100 ფანარი). — — —	3,300	"	1,459	66	68	94	1,771	40
11 შუჩების გასაჩაღებლად და ილუმინაციისათვის დიდი უქმების დროს. — — —	600	"	653	38	"	"	"	"
12 ჭუთაისის ბუღეარის შენახვა. — — — —	200	"	139	21	17	15	43	64
13 საღორიის ზედამხედველს და ორს ტყის მცველს. —	140	"	140	"	"	"	"	"
14 შალაქის ბუღეარის სტოროჟს. — — — —	120	"	120	"	"	"	"	"
15 შუჩების სისუფთავის და თხრილების სიწმინდეზე ზედამხედველებს. — — —	2,040	"	1,718	50	"	"	321	50
16 ბუღეარის გაღავანისათვის.	1,500	"	"	"	1,500	"	"	"
17 ჯაჭვის ხიდის შესაკეთებლად.	200	"	21	20	"	"	178	80
18 სახლის ქირა სამხედრო პირებისათვის. — — —	6,803	10	7,015	74 ¹ / ₂	"	"	"	"
19 მოულოდნელი გასავალი, ბლანკებისა და კვიტანციების დასაბეჭდათ. — —	200	"	187	25	12	75	"	"
20 პოლიციის საათის ზედამხედველს — — — —	100	"	85	20	"	"	14	80
21 პოლიციის საათის ზედამხედველს — — — —	100	"	100	"	"	"	"	"
22 დანარჩენი სახლის ქირა სამხედრო პირებს. — —	3,889	50 ¹ / ₃	4,792	84 ³ / ₄	"	"	"	"
23 შუჩის ფანრების ფასი. —	500	"	447	35	"	"	52	65
სულ. —	37,581	60 ³ / ₄	31,820	4 ¹ / ₂	3,663	29 ¹ / ₂	3,367	63 ¹ / ₂